

Nästa steg? – Förslag för en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:60)

Ert dnr Ku2017/01534/DISK

Svenska Tornedalingars Riksförbund-Tornionlaaksolaiset, STR-T, företrädare för tornedalingar och meänkielitalande, tackar för möjligheten att lämna remissvar. Till att börja med välkomnas ovan rubricerad utredning, STR-T är av uppfattningen att utredningen tar upp många väsentliga delar som är problematiska för den nationella minoritetspolitiken.

Författningsförslag

STR-T instämmer helt i förslagen som utredningen presenterar.

2. Uppdraget och dess genomförande

2.1.1 Utredningens avgränsningar och prioriteringar

Det är med glädje STR-T konstaterar att utredaren kan komma att utveckla en del frågor i slutbetänkandet som inte är avslutade. STR-T är av uppfattningen att Sverige bör utöka sina åtaganden när det gäller del III i språkstadgan, STR-T är också av uppfattningen att kapitel 12 innehåller intressanta avsnitt som regeringen bör och ska överväga.

3. Överblick och övergripande bedömningar minoritetspolitiken

Det är klokt att utredningen på sid 47 betonar vikten av att hålla isär begreppen minoritet och minoritetsspråk. Rent generellt kan det konstateras att här finns en hel del att göra då merparten i samhället inte har kunskap om definitionen av en nationell minoritet och ett minoritetsspråk. Oftast vill det allmänna sätta likhetstecken mellan en minoritetsgrupp och ett minoritetsspråk, men som utredningen också beskriver är verkligheten mer komplex. Alla tornedalingar talar inte meänkieli, en del talar finska och det finns samer som talar meänkieli eller finska.

När det gäller beskrivningen av minoriteten tornedalingar och meänkielitalande samt meänkieli kan STR-T konstatera att avsnitten ger en nutida beskrivning utan tillstymmelse till kategorisering och kvantifiering. Detta kräver en utredare med fingertoppskänsla och respekt för hur grupper identifierar sig, vilket gläder STR-T som drivit frågan om identitetens heterogenitet.

3.7 Behov av mer kunskap om skillnader mellan könen

STR-T biträder utredarens förslag, regeringen bör överväga att ge den nya jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att särskilt beakta de nationella minoriteternas situation. Att särskilt beakta nationella minoriteters situation bör även åtföljas av att ha medel till att förändra situationen i samråd med nationella minoriteter, det sistnämnda är inget krav däremot underlättar det för myndighetens uppdrag.

3.8 Minoritetspolitikens fortsatta inriktning

STR-T delar utredningens bedömning att språk och kultur bör få en särskild tyngd i fortsättningen vad gäller delmål och att arbetet med de minoritetspolitiska frågorna behöver också i större utsträckning samordnas med andra frågor som rör mänskliga rättigheter och demokrati.

4. Utvärdering av minoritetslagstiftningen

4.1.1 Ordningen bör tills vidare behållas

STR-T biträder utredningens bedömning att den nuvarande ordningen bör behållas och att det grundläggande skyddet behöver stärkas.

4.1.2 Reglering av in- och utträde i förvaltningsområde

Antalet förvaltningsområden är en av minoritetspolitikens framgångar, STR-T har förståelse för att frågan om utträde behöver regleras. STR-T delar utredningens uppfattning om att utträdesmöjligheter ska användas endast om det finns synnerliga skäl. Vidare ser STR-T att det behöver finnas en skyldighet kopplat till att den som redan idag får äldreomsorg eller barnomsorg på meänkieli inte ska mista sin plats och sin rätt till denna service. STR-T ser tendenser till detta i samhället.

Avslutningsvis vill STR-T upplysa att då kommuner ansöker om att bli förvaltningsområde är det en fråga för berörd nationella minoritet, inte en fråga för andra lokalt närvarande nationella minoriteter. STR-Ts erfarenhet är att det kan upplevas som en konkurrenssituation som minoriteter utsätts för från de allmännas sida.

4.1.3 Rätten att använda finska, samiska och meänkieli i kontakter med myndigheter

STR-T menar att det är en symboliskt viktig fråga för människor som talar meänkieli att ha den möjligheten att använda språket i skriftliga kontakter med Riksdagens ombudsmän samt enskilda skriftliga kontakter med Justitiekanslern, Försäkringskassan, Skatteverket, Arbetsförmedlingen och Diskrimineringsombudsmannen. Med andra ord välkomnar STR-T utredningens förslag som en viktig statushöjning för meänkieli. Det är även bra att Arbetsförmedlingen omfattas av förslaget.

Utredningen föreslår för regeringen att det kan finnas anledning att undersöka möjligheten att förenkla reglerna, av utredningen framgår det inte vad en förenkling av reglerna skulle innebära. STR-T menar att den inte får inskränka nuvarande skrivelser.

4.1.4 De som använder romani chib och jiddisch saknar förvaltningsområde

STR-T delar utredningens uppfattning att regeringen bör överväga den här typen av stöd även för romani chib och jiddisch, språken saknar idag ett förstärkt skydd.

4.2.1 Det grundläggande skyddet har fått dåligt genomslag

STR-T delar utredningens bedömning. Det behövs tydliga kraftfulla verktyg för att öka efterlevnaden av grundskyddet i Sverige, arbetet med det grundläggande skyddet är att betrakta som ett misslyckande för minoritetspolitiken.

4.2.2 En stärkt medvetenhet om minoritetspolitiken

STR-T välkomnar förslaget om en skyldighet för samtliga landets kommuner och landsting att anta dokumenterade mål och riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet. STR-T är även positiv till förslaget att kommuner och landsting bör göra kartläggningar som behövs för det minoritetspolitiska arbetet.

4.2.3 En tydligare informationskyldighet

STR-T instämmer i förslaget om en ovillkorlig informationskyldighet för alla kommuner och landsting.

4.3.2 Ett förtydligande av vad det innebär att samråda

STR-T tillstyrker förslaget som tydliggör samråd.

4.3.3 Minoritetsorganisationernas förutsättningar behöver stärkas

STR-T välkomnar förslaget om att ge uppföljningsmyndigheten och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, ansvar att stärka minoritetsorganisationernas förutsättningar att utöva inflytande genom utbildning och andra kunskapshöjande insatser.

STR-T är av åsikten att MUCF även bör utbilda övriga civilsamhällesorganisationer om nationella minoriteter.

4.3.4 Förutsättningarna för barn och ungdomar bör beaktas särskilt

STR-T instämmer i förslaget från utredningen att förvaltningsmyndigheter särskilt ska beakta förutsättningarna för barn och unga som tillhör de nationella minoriteterna.

4.3.5 Statsbidrag till nationella minoritetsorganisationer

STR-T välkomnar utredningens förslag om en höjning av anslaget, utredningens förslag är minst en fördubbling. Detta är en fråga som STR-T drivit sedan reformen trädde i kraft 2010, STR-T vill poängtera att anslagen inte reglerats trots ökade kostnader och åtaganden för organisationerna. STR-T vill även upplysa att målsättningen för förbundets del är ett anslag motsvarande fem miljoner kronor 2018.

Utredningen föreslår vidare en medelsökning rörande extra medel för att ha större möjligheter till delaktighet och inflytande, STR-T biträder detta förslag.

STR-T gör också bedömningen att MUCF är en lämplig myndighet att hantera bidragsgivningen i fortsättningen.

5. Uppföljning av minoritetslagen

5.2 En nystart för uppföljning och samordning av minoritetspolitiken

STR-T delar utredningens bedömning, det behövs starka och tydliga verktyg för att skapa en större medvetenhet om minoritetspolitiken. STR-T är av samma uppfattning som utredningen, det behövs en ny myndighet.

Det krävs ett mycket tydligare främjande, ett aktivare stödande samt en samordnande roll hos uppföljningsmyndigheten än det som erbjuds idag om implementeringen av Europarådets minoritetskonventioner och minoritetslagstiftningen ska förbättras och effektiviseras på lokal nivå. STR-T menar att uppföljningsmyndighetens tolkning av sitt uppdrag för meänkielis del har varit passiv, många parter har inte fått det stöd de behöver. Länsstyrelsen i Stockholm har inte heller personal med språk- och kulturkompetens, vilket påtalats utan resultat. STR-T är övertygad om att språk- och kulturkompetens skulle underlätta inhämtande av information för uppföljningsuppdraget samt allmänhetens kontakt med myndigheten. STR-Ts förtroende för Länsstyrelsen i Stockholms genomförande av uppdrag minskade dramatiskt i februari 2016 då Länsstyrelsen, utan att ha lagstöd, lämnade förslag på riktlinjer för användning av statsbidrag

Det är aldrig bra med dubbelkommando och genom att inrätta en ny myndighet kan minoritetspolitiken få den skjuts som den förtjänar. Det faktum att endast en bråkdel av Sveriges kommuner känner till ansvaret om att tillämpa grundskyddet efter nästan åtta år med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk är i princip omöjligt inom något annat rättsområde. Länsstyrelsen i Stockholm är en myndighet med en lång rad uppgifter, det kommer alltid att finnas andra frågor som är mer akuta för ledningen än minoritetspolitiken.

Det känns inte bekvämt för STR-T att Sametinget är uppföljningsmyndighet för statens minoritetspolitik, då Sametinget framförallt är företrädare för urfolket sameer. I de särskilda yttrandena från Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget, som bifogats utredningen, framgår det tydligt att uppföljningsmyndigheterna inte uppfattat sina uppdrag i förhållande till gällande regleringsbrev. Med andra ord det behövs en myndighet med huvudsakligt uppdrag att förverkliga minoritetspolitiken.

Det är värdefullt och viktigt att beakta myndighetens placering, det bör vara i ett område där minoritetsspråken talas och är levande. Samlokalisering är viktigt att undersöka, vilket också utredaren konstaterar på sid 136.

5.3.2 Det är för närvarande inte möjligt att införa en rätt att överklaga beslut

STR-T är av åsikten att det är mycket beklagligt och olyckligt att utredaren inte övervägt möjligheten att införa tillsyn och sanktioner.

5.3.3 Myndigheter med tillsynsansvar behöver integrera minoritetsfrågorna i sitt arbete

STR-T delar utredarens bedömning att Inspektionen för vård och omsorg respektive Skolinspektionen ska arbeta mer aktivt med att beakta de nationella minoriteternas rättigheter.

6. Förskola på minoritetsspråk m.m.

STR-T instämmer i utredningens samtliga förslag och bedömningar i detta kapitel. STR-T är av uppfattningen att rätten till modersmål (kulturarvsspråk) torde även beröra förskolan. Idag har förskolechefen rätt att besluta om barnet får modersmålsstöd eller ej, denna rätt till undervisning ska gälla på samtliga förskolor inte endast vissa förskolor.

7. Äldreomsorg på minoritetsspråk

STR-T delar utredningens samtliga förslag och bedömningar i detta kapitel.

8. Tillgång till personal med språk- och kulturkompetens

STR-T delar utredningens samtliga förslag och bedömningar i detta kapitel.

9. De nationella minoriteternas behov inom hälso- och sjukvård

STR-T instämmer i utredningens samtliga förslag och bedömningar i detta kapitel. Det är en fördel att Folkhälsomyndigheten får ett tydligare uppdrag att följa utvecklingen och möjliggöra erfarenhetsutbyten mellan landstingen och regionerna när det gäller nationella minoriteters behov av hälso- och sjukvård.

10. Utvärdering av de samiska språkcentrumen

STR-T tillstyrker utredningens samtliga förslag och bedömningar i detta kapitel. Det är ytterst angeläget och akut att inrätta språkcentrum för meänkieli och finska.

11. Kunskapshöjande och synliggörande åtgärder

Det är med glädje STR-T tagit del av de förslag och bedömningar från utredningen i ovan rubricerat avsnitt. STR-T vill särskilt understryka relevansen och vikten av att samtliga förslag ska beaktas för att säkra kunskapen om de nationella minoriteterna.

STR-T vill poängtera att Skolverket bör ges särskilda uppdrag att efterhandsgranska läromedel avseende nationella minoriteter samt utöka utbudet av utbildningsmaterial.

Riksantikvarieämbetet, Myndigheten för kulturanalys, Statens historiska muséer, Kungliga biblioteket samt Riksteatern bör ges tydliga uppdrag rörande nationella minoriteter, vilket även utredningen föreslår.

12. Övriga frågor som regeringen bör överväga

STR-T delar utredningens bedömning och förslag i detta avsnitt men vill särskilt lyfta fram betydelsen av:
- Regeringen bör ge Institutet för språk- och folkminnen ett tydligt uppdrag också för de nationella minoriteternas varieteter och dialekter.

- Regeringen bör säkerställa förutsättningarna för ett oberoende och hos de nationella minoriteterna legitimt och förankrat försoningsarbete rörande det osynliggörande och de övergrepp som dessa utsatts för i Sverige fram till idag.

Svenska Tornedalingars Riksförbund
Tornionlaaksolaiset

-Regeringen bör i det fortsatta arbetet med att utveckla den nationella minoritetspolitiken särskilt uppmärksamma behovet av att bygga upp starka institutioner för de nationella minoriteternas språk och kultur.

Till sist vill STR-T lyfta fram nedanstående förslag som särskilt avgörande i delbetänkandet:

- Behovet av en ny myndighet
- Behovet av en anslagsökning till de nationella minoritetsorganisationerna
- Behovet av att inrätta ett språkcentrum för meänkieli och finska är akut
- Behovet av en kulturinstitution för tornedalingar och meänkielitalande
- Behovet av att synliggöra de historiska övergrepp som begåtts, för att uppnå försoning och upprättelse

Dag som ovan

För Svenska Tornedalingars Riksförbund-Tornionlaaksolaiset

Bengt Niska
Ordförande

Maja Mella
Verksamhetsledare

Svenska Tornedalingars Riksförbund–

Tel: 070-654 04 50
Org.nr: 897600-3569
Bg: 669-2230

info@str-t.com

www.str-t.com